

Motion till riksdagen 2013/14:C298

av **Kew Nordqvist m.fl. (MP)**

Värna åkermarken

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda lagförslag om att göra åkermarken till riksintresse.

Motivering

Sedan människan lämnat samlar- och jägarstadiet har beroendet av vad åkermarken kan ge ökat alltmer. Vi noterar att jordens befolkning ökar och att jordens bördigaste åkerarealer minskar för att bytas ut mot mindre bördiga nyodlingar av till exempel regnskog. Åkerarealen per capita minskar alltså och tappar i bördighet.

Klimatförändringarna medför skiftande påfrestningar på världens olika jordbruk. Översvämningar i Bangladesh, Pakistan eller Thailand, för att ta några mer eller mindre aktuella exempel, orsakar inte bara död och förstörda hus utan även förstörda skördar och åkrar obrukbara för lång tid framåt. Torka i Afrikas olika delar eller USA, Australien eller Ryssland slår hårt mot skördar och boskap. Häftigt ihållande regn orsakar erosion och jordskred.

Stigande havsnivåer är ett hot mot lågt liggande jordbruksmarker i till exempel olika floddeltan. Mycket visar att vattentillgången i många konstbevattningsprojekt är på väg att sina men även att försaltning åter är ett stort hot mot bevattnade jordar. Ökenutbredning p.g.a. torrare klimat och överbetning gör att stora arealer åker och beten förvandlas till ofruktbar öken. Bara i Niger försvinner årligen 50 000 ha åker. Från ett informellt jordbruksministermöte i Nicosia, Cypern, den 11 september 2012, rapporteras om övergivandet av mark på grund av klimatförhållanden på Cypern. Det går inte att misstolka; ökenutbredningen kryper allt närmare och finns alltså nu även i Europa.

Trycket ökar att framöver kommer all åkermark att behöva användas för matproduktion. I Sverige måste vi ställa oss frågan om åkerjorden räcker till

Fel! Okänt namn på

för allt den är tänkt att användas till, dvs. mat, infrastruktur, bostäder, energi och råvara för olika industriändamål. I ett globalt perspektiv måste vi i Sverige ta ett lokalt ansvar, då få områden på jorden har så goda möjligheter att odla mat som norra Europa. Det handlar om internationell solidaritet.

Maten kommer inte från affären, utan produceras på åkrar. Sverige har 2,6 miljoner hektar åkermark, men vi nyttjar också 800 000 ha utomlands. Det finns ingen garanti för att vi kan göra det i all framtid, så även ur ett snävare nationellt perspektiv, måste vi värna vår åkermark.

Det är alltså viktigt ur flera aspekter att åkermarken prioriteras för matproduktion och bevaras för framtida generationer och inte, näst intill oåterkalleligt, bygga över den med vägar, köpcentrum eller villaområden.

Skydd av åkermarken finns idag i plan- och bygglagen och i miljöbalken. Men det skyddet har visat sig alldeles otillräckligt. Kommunernas intresse av att expandera sätts över bevarandet av åkermark.

Jordbruksverket har ett regeringsuppdrag att utvärdera tillämpningen av lagrummet 3 kap. 4 § miljöbalken (MB 3:4) samt reglerna inom plan och bygglagen (PBL) som reglerar när jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar. De delredovisar sitt uppdrag och där framkommer att ca 700 ha åkermark ianspråk tas varje år, trots lagskydd.

Det finns goda skäl att ifrågasätta kommunernas planmonopol över åkerjorden. Ett system där kommunen får särskilt ansöka om att få bebygga åkermark och då argumentera för sina synnerliga skäl skulle radikalt minska bebyggelsen på åkermark. Därför behöver den svenska åkermarken klassas som riksintresse.

Förvaltarekapstanken, det vill säga att vi inte äger marken, utan förvaltar den åt kommande generationer, måste vara vägledande för vårt handlande.

Stockholm den 30 september 2013

Kew Nordqvist (MP)

Annika Lillemets (MP)

Peter Eriksson (MP)

Peter Rådberg (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Tina Ehn (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Stina Bergström (MP)